

Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.1

Úroveň 2 – stredné odborné vzdelanie - sekundárne

Celkovo sú Témy zoradené do siedmich vybraných kategórií finančnej gramotnosti

- 1.Človek vo sfére peňazí;
- 2.Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí;
- 3.Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca;
- 4.Plánovanie a hospodárenie s peniazmi;
- 5.Úver a dlh;
- 6.Sporenie a investovanie;
- 7.Riadenie rizika a poistenie.

Témy/kompetencie/čiastkové kompetencie/očakávania

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia:

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.

Čiastková kompetencia 1: Vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

Úroveň 2:

- 1.1.1 Vysvetliť vzťah medzi zachovávaním trvalých životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb. **OBN I. roč., I.TC**
- 1.1.2 Vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb **OBN I. roč., I.TC**

Čiastková kompetencia 2: Pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou

Úroveň 2:

- 1.2.1 Vysvetliť vzťah ľudská práca – peniaze. **ETV – I. roč., 5.TC**
- 1.2.2 Demonštrovať na príkladoch rôzne pohľady na bohatstvo a chudobu (z pohľadu ľudskej práce a peňazí). **ETV – I. roč., 5.TC**

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Úroveň 2:

- 1.3 Prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností. **OBN – I. roč., I.TC**

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov v osobných financiách.

Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

Úroveň 2:

2.1.1 Uviesť príklady, ako byť finančne zodpovedným mladým človekom.

KAJ: TC: Rodina, 3. ročník

NEJ: TC: Rodinné vzťahy, 3. ročník

2.1.2 Argumentovať na príkladoch úspešných jednotlivcov plánovanie vlastnej profesijnej cesty. **ETV I. roč., II.TC**

Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.

Úroveň 2:

2.2.1 Uviesť silné a slabé stránky internetových a tlačových zdrojov informácií o produktoch.

Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií

2.2.2 Opísať základné typy bankových produktov **INF**

Čiastková kompetencia 3: Posúdiť význam boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov EÚ

Úroveň 2:

2.3.1 Vymedziť korupciu ako porušenie zákona (trestný čin). **EKN Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí – 2. roč., OBN – I. roč., 3.TC**

2.3.2 Vysvetliť pojem pranie špinavých peňazí. **EKN- Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí – 2. roč.**

2.3.3 Uviesť príklady podvodov súvisiacich so zneužívaním verejných zdrojov. **ETV – I. roč., 5.TC**

Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov

Úroveň 2:

2.4.1 Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. **EKO – Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí – 2 roč.**

2.4.2 Zhodnotiť dôsledky finančného rozhodnutia. **EKO - Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí – 2 roč.**

2.4.3 Stanoviť si kroky na dosiahnutie krátkodobých finančných cieľov **EKO- Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí – 2 roč.**

Čiastková kompetencia 5: Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach

Úroveň 2:

2.5.1 Vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných informácií. **USP – Svet práce 3. roč.**

2.5.2 Zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných informácií. **USP– Svet práce 3. roč.**

2.5.3 Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom (finančná inštitúcia, klient). **SJL – I. roč., I.TC**

Čiastková kompetencia 6: Stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Úroveň 2:

2.6.1 Vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane nároku na reklamáciu. **OBN –I. roč.,3.TC**

2.6.2 Charakterizovať pojem finanční spotrebiteľia. **OBN –I.roč.,3.TC**

2.6.3 Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľov. **OBN –I.roč.,3.TC**

2.6.4 Uviesť príklady falšovaných tovarov (fejkov). **OBN – I. roč., 3. TC**

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca *Celková kompetencia*

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné, spoločenské potreby.

Úroveň 2:

3.1.1 Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. **ETV – I. roč., 2. TC**

3.1.2 Vysvetliť, kedy sporiť a kedy si požičiavať (rozdiel medzi úsporami a pôžičkou). **ETV – I. roč., 2. TC**

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb a základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti

Úroveň 2:

3.2.1 Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní.

USP – Svet práce 3. roč.

3.2.2 Porovnať osobné zručnosti a záujmy s rôznymi kariérnymi možnosťami. **USP – Svet práce 3. roč.**

3.2.3 Uviesť príklad úspešných jedincov v ekonomickej oblasti. **USP – Svet práce 3. roč.**

Čiastková kompetencia 3: Identifikovať zdroje osobných príjmov.

Úroveň 2:

3.3.1 Vysvetliť pojem mzda (hrubá, čistá) **EKO – Človek vo sfére peňazí – 2 roč.**

3.3.2 Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (napr. dar, provízia a zisk, peňažný príjem domácnosti, štátna sociálna podpora). **EKO - Človek vo sfére peňazí – 2 roč.**

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.

Úroveň 2:

4.1.1 Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov. **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.2 Rozlíšiť pravidelné a nepravidelné príjmy a výdavky **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.3 Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - miňanie, sporenie a spoluúčasť. **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.4 Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory). **USP**

4.1.5 Zostaviť rozpočet domácnosti **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.6 Poznať typy rozpočtov a ich odlišnosti (vyrovnaný, schodkový, prebytkový) na úrovni rodiny **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.7 Vypočítať percentuálny podiel pripadajúci na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu. **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

4.1.8 Charakterizovať hlavné prvky jednoduchého závetu. **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

Čiastková kompetencia 2: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

Úroveň 2:

4.2.1 Charakterizovať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.2.2 Opísať moderné spôsoby platenia. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.2.3 Rozlíšiť platobné karty podľa funkcie (debetné, kreditné), podľa technológie (s magnetickým prúžkom a čipom) a podľa spôsobu prevedenia (embosované, neembosované, virtuálne) **Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií– body 4.2.3 – 4.2.7**

4.2.4 Nájsť informácie z internetu o rôznych virtuálnych menách **Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií– body 4.2.3 – 4.2.7**

4.2.5 Charakterizovať funkciu elektropeňažných inštitúcií. **Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií– body 4.2.3 – 4.2.7**

4.2.6 Uviesť príklady použitia hotovostného a bezhotovostného platobného styku **Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií– body 4.2.3 – 4.2.7**

4.2.7 Vyhľadať trendy bezhotovostných operácií. **Autoopravár: INF, 2.r. TC: Komunikácia prostredníctvom digitálnych technológií– body 4.2.3 – 4.2.7**

Čiastková kompetencia 3: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Úroveň 2:

4.3.1 Opísať tvorbu ceny ako súčasť nákladov, zisku, DPH. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.3.2 Zhodnotiť vplyv ponuky a dopytu na tvorbu ceny a jej zmeny. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.3.3 Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.3.4 Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a mŕňaní finančných prostriedkov. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.3.5 Kriticky zhodnotiť informácie poskytované reklamou.

ANJ: TC: V obchode, 1. ročník

KNJ: TC: Nákupy a služby, 3. ročník

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť daňový a odvodový systém

Úroveň 2:

4.4.1 Vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.4.2 Uviesť príklady, ako štát využíva príjmy z daní. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

4.4.3 Použiť internetovú kalkulačku na výpočet výšky čistej mzdy. **EKO – Trh a trhový mechanizmus, plánovanie a hospodárenie s peniazmi – 2. roč.**

Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

Úroveň 2:

4.5.1 Analyzovať súvislosť filantropie s osobným rozpočtom. **ETV – I. roč., 2.TC**

4.5.2 Opísať možnosti účasti na charitatívnych aktivitách. **ETV – I roč., 2.TC**

5. Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

Úroveň 2:

- 5.1.1 Zhodnotiť výhody a nevýhody využívania úveru. **MAT 1. ročník, t. c. 1**
- 5.1.2 Aplikovať na príkladoch jednoduché úročenie. **MAT 1. ročník, t. c. 1**
- 5.1.3 Identifikovať platený a prijatý úrok. **MAT 1. ročník, t. c. 1**
- 5.1.4 Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky. **MAT 1. ročník, t. c. 1**
- 5.1.5 Analyzovať možnosti získavania finančných prostriedkov cez bankové a nebankové subjekty a význam nákupov na úver. **MAT 1. ročník, t. c. 1**

Čiastková kompetencia 2: Zhodnotiť spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdĺžením alebo ako ich zvládnuť.

Úroveň 2:

- 5.2.1 Vysvetliť rozdiel medzi bankovými a nebankovými subjektmi. **USP – Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**
- 5.2.2 Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov. **USP - Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**
- 5.2.3 Zhodnotiť význam úverovej histórie a budovanie pozitívnej úverovej histórie **USP - Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

Čiastková kompetencia 3: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebiteľských úverov.

Úroveň 2:

- 5.3.1 Uviesť príklady spotrebiteľských úverov a ich poskytovateľov. **USP - Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**
- 5.3.2 Identifikovať rôzne druhy úverov a ich zabezpečenie. **USP- Plánovanie a hospodárenie s peniazmi 3. roč.**

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Úroveň 2:

- 6.1.1 Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu. **SJL – III.r.,1.TC**
- 6.1.2 Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“. **SJL – III.r.,1.TC**
- 6.1.3 Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie. **SJL – III.r.,1.TC**

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.

Úroveň 2:

- 6.2 Vysvetliť, ako sa môže meniť hodnota investície **EKO – Sporenie a investovanie – 3. roč.**

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy.

Úroveň 2:

- 6.3.1 Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom. **EKO - Sporenie a investovanie – 3. roč.**
- 6.3.2 Uviesť spôsoby využitia voľných finančných prostriedkov (sporenie, produkty so štátnym príspevkom, nehnuteľnosti) **EKO- Sporenie a investovanie – 3. roč.**

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Úroveň 2:

- 6.4.1 Opísať úlohu Fondu ochrany vkladov. **EKO- Sporenie a investovanie – 3. roč.**
- 6.4.2 Opísať rozdiel medzi pobočkou zahraničnej banky a dcérskou spoločnosťou. **EKO - Sporenie a investovanie – 3. roč.**

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Čiastková kompetencia 1: Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie.

Úroveň 2:

7.1.1 Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť.

USP – Riadenie rizika a poistenie 3. roč.

7.1.2 Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením. USP– Riadenie rizika a poistenie 3. roč.

7.1.3 Uviesť základné druhy poistenia (životné a neživotné). USP– Riadenie rizika a poistenie 3. roč.

Čiastková kompetencia 2: Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením.

Úroveň 2:

7.2.1 Vysvetliť základný účel verejného poistenia. EKO – Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

7.2.2 Charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti. EKO- Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

Čiastková kompetencia 3: Charakterizovať komerčné poistenie..

Úroveň 2:

7.3.1 Vysvetliť podstatu a význam poistenia. EKO - Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

7.3.2 Rozoznať jednotlivé hlavné typy poistenia motorových vozidiel. EKO - Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

7.3.3 Uviesť príklady, na ktoré sa vzťahuje havarijné poistenie vozidla a povinné zmluvné poistenie vozidla. EKO - Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

7.3.4 Vysvetliť rozdiel medzi poistením bytu, resp. domu a poistením jeho zariadenia. EKO - Riadenie rizika a poistenie – 2. roč.

Aktualizovaný NŠFG vymedzuje šírku poznatkov, zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií, z ktorého vyplýva, že absolvent strednej školy (vyššieho sekundárneho vzdelávania) by mal byť schopný:

- ✓ nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- ✓ poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- ✓ rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- ✓ stanoviť si finančné ciele a naplánovať si ich dosiahnutie,
- ✓ rozvinúť potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť sporiť,
- ✓ efektívne používať finančné služby,
- ✓ plniť svoje finančné záväzky,
- ✓ zveľaďovať a chrániť svoj majetok,
- ✓ porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- ✓ hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie, inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností,
- ✓ porozumieť základným pojmom v oblasti finančníctva a sveta peňazí,
- ✓ orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- ✓ orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný tieto práva uplatňovať.

